

12. 8. 2013

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Internet law jako moderní právní odvětví

Dovoluji si tímto, laskavému čtenáři, předložit text na téma problematiky, která se mi zdá být velmi aktuální - internetové právo. Ačkoli se současný právní řád o tomto právním odvětví nikterak mnoho nezmiňuje, nelze jej již z hlediska běžného režimu a právní praxe ignorovat. S progresivním rozvojem a nástupem on-line obchodu a celkově on-line kontraktace, je nutno započít i s činnostmi upravujícími tento konstituující se fenomén.

Internet je médiem, které využívá většina z nás, a to ať už se jedná pouze o účely informační, kdy hledáme a shromažďujeme data, nebo prostřednictvím tohoto média podnikáme či nakupujeme. Jistě se v obou ze jmenovaných základních směrů musíme nutně podříditi platné právní úpravě, zejména pokud jde o ochranu osobnosti a fortiori ochranu osobních údajů, a nebo, s ohledem na odpovědnostní vztahy. Aplikace obecného právního rámce na internetové prostředí, ačkoli se může jevit jako bezproblémová, není nikterak jednoduchou. Důvodem, proč je třeba odlišit, a to i po právní stránce, internetové právní jednání, internetovou kontraktaci atd., je specifčnost tohoto prostředí, které je relativně anonymní.

Článek jako takový si dovolím rozčlenit do několika základních okruhů. Prvním z těchto je problematika vzniku internetového práva. V rámci druhého podbodů nastíním fakticitu existence internetového práva, jako právního odvětví. Třetím z podbodů lze uchopit toliko jako shrnutí, kdy si dovolím vznést několik základních otázek, které je nutno podrobit dalšímu zkoumání.

Následující řádky tak, jak doufám, podníti odbornou diskuzi o této problematice.

Ekonomické aspekty vzniku internetového práva

Byť by se mohlo z prvonáhledu zdát, že propojení dvou vědeckých disciplín, kdy jedna je toliko spíše humanitně zaměřená - právo, a druhá spíše vědecko-technicky směřovaná - ekonomie, je nežádoucí, nelze s tímto závěrem souhlasit.

Ačkoli jistě mnoho studentů právnických fakult, v případě povinné výuky předmětů zvaných teorie národního hospodářství či právo a ekonomie zaúpí, a chápou tuto materii jako nutné zlo, kdy jistě tento či obdobný stav zažívají posluchači ekonomických oborů, pokud je jim přednášeno právo, je třeba tyto obory chápat jako vědecké disciplíny se společnými kořeny. Důvodem pro tento náhled je skutečnost, že ekonomie podnítila a dala vzniknout mnoha právním odvětvím, kdy ovšem právní odvětví dávají určitý základ a dynamiku současné ekonomii. Jednou z těchto iniciací vzniku nového právního odvětví, daného ekonomii, je i internetové právo.

Tento impuls je možno spatřovat zejména v několika posledních letech, a to s ohledem na rozvoj on-line obchodu a on-line tržního prostředí. Základem pro tento pohled je ekonomická teorie firmy. Pojem firmy v ekonomickém smyslu, je třeba odlišit od právního institutu Firmy[1]. Firma, dle ekonomické teorie, „*se zabývá výrobou statků a poskytováním služeb. Ty jsou jejími výstupy. Konkrétní kombinaci vstupů. Která vede k určitému výstupu, nazýváme výrobní technologií.*“[2] Cílem firmy je samozřejmě maximalizovat zisk, tj. je nutné minimalizovat náklady, aby mohlo dojít k maximalizaci výnosů, kdy zjednodušeně rozdíl mezi výnosy a náklady rozumíme zisk. Uváděný postulát prosakuje samozřejmě i do komercionalistiky, resp. do obchodního práva, neboť z pojmu podnikání je zřejmý jeho účel, tj. dosažení zisku[3]. Vzhledem k tomu, že k maximalizaci zisku je

nutné minimalizovat náklady, kterými jsou bezpochyby také náklady ve formě nájmu nebytových prostor k provozování podnikání či mzdy zaměstnanců, spousta společností a podnikatelských subjektů se přesouvá na internet. Zde je možno, a to ve značném rozsahu, regulovat náklady na provoz společnosti a fort. podnikání – počet nezbytných zaměstnanců, náklady na provoz kamenného obchodu atd. Z přechodem podnikání do prostředí internetu, je přímo souvislá nutnost právní reglementace tohoto poměrně ne tak dlouhodobého efektu.

Bohužel samotný fenomén internetu pozitivní právo, dle mého názoru, zcela nedůvodně ignoruje, a to bohužel i s ohledem na rekodifikaci soukromého práva. Aktuální situaci lze s mírnou nadsázkou přirovnat k určité právní evoluci sui generis, byť se může zdát toto přirovnání jako velmi excitované, lze jej podpořit mnoha argumenty. Internet law, nebo, chceme-li, internetové právo se institucionalizuje již v průběhu několika posledních let. Důvodem je, jak jsem výše již zmínil, zejména rozvoj on-line obchodu a on-line tržního prostředí a také rozvoj tzv. sociálních sítí.

Internet law jako právní odvětví

První z otázek, kterou je nutno si, s ohledem na předkládanou problematiku, klást, je, zda opravdu internetové právo je možno považovat za samostatné právní odvětví.

Dovolím si užít a následně mírně analogicky modifikovat definici obchodního práva, komercionalisty Heinricha Thöla. Ten konstatoval, že „*obchodní právo představují právní instituty, náležející k obchodu*“[4]. Samotná definice, ze své podstaty je poměrně jednoduchá, klade důraz nikoli na systém právních norem upravujících internetové prostředí, ale na instituty náležející k té či oné konkrétní problematice. Tento definiční rámec abstrahuje od obecné, pozitivistické definice, která by doléhala na systém právních norem upravujících internetové prostředí resp. chování osob na internetu. Prvním předpokladem tedy je existence relevantních právních institutů, které náleží k internetu. Tyto zde jistě existují.

Druhým z diferenciacních kritérií, které je nutno rozlišit, je skutečnost, zda by internetové právo splnilo náležitosti kladené na něj jako na vertikální právní odvětví, tj. zda má samostatný a ucelený předmět své úpravy a zda disponuje vlastní obecnou částí. V tomto bodě ovšem musím nutně uvést, že tímto aparátem, pokud jde o vlastní obecnou část, bohužel v současnosti internetové právo v plném rozsahu nedisponuje. To ovšem není s ohledem na překládanou materii nikterak limitní, neboť lze uvažovat internetové právo jako tzv. právní odvětví horizontální. „*Horizontální, neboli průřezová právní odvětví vznikají tak, že se k určitému předmětně vymezenému problému přiřazují a vykládají ty právní předpisy a normy, jež se předmětem své úpravy ke zvolenému tématu vztahují.*“[5] Nutno podotknout, že z hlediska běhu času se některá horizontální právní odvětví vyčlenila a staly se z nich tradiční právní disciplíny, viz například právo pracovní či dokonce právo autorské. S ohledem na toto vymezení, lze jistě konstatovat, že internetové právo můžeme zvat právním odvětvím průřezovým.

Třetím problémem je zařazení internetového práva do režimu práva soukromého či veřejného. Dle mého názoru nelze tento problém uspokojivě vyřešit a zařadit toto průřezové právní odvětví výlučně do režimu ani jednoho z těchto, neboť jak plyne už z podstaty průřezového právního odvětví, bude takové upravováno jak normami ius publicum tak i normami ius privatum.

Internetové právo lze tedy charakterizovat jakožto horizontální, průřezové právní odvětví, vzniknuvší v důsledku existence on-line tržního prostředí, které operuje s instituty práva soukromého (obecná část doléhající na právní úkony resp. právní jednání, typové i inominátní smlouvy), avšak aplikuje i normy veřejnoprávní (ochrana spotřebitele, povinnosti vyplývající z veřejnoprávních předpisů – např. povinnost ke zboží připojit manuál v českém jazyce a mnohé další).

Uvedené ovšem nelze považovat za úplné, neboť internet law není pouze systém právních norem

resp. právních institutů náležících k internetu, ale je třeba zohlednit i tzv. internet rules - internetová pravidla a on-line odpovědnost.

Dovolím si rozvést výše užitý pojem internetového pravidla. Dle mého názoru, je třeba ve vztahu k internetu lišit právní normy a pravidla, „zákonitosti“, internetu. Právní normou, jak také obecně konstatuje doktrína[6], je obecně-závazné pravidlo chování, které splňuje formální znaky pro něj předepsané a je, v neposlední řadě, vynutitelné. Relevantním ukazatelem je tak objektivní právo. Naproti tomu internetové pravidlo (internet rule) je třeba chápat spíše ve smyslu právně-technickém, neboť těžko by bylo možno upravovat objektivním právem prostředí internetu, pokud by nebylo zajištěno technické zázemí a dodrženy základní technické, mimoprávní otázky funkčnosti. I s touto množinou zákonitostí tak musí právní věda počítat. Internetové právo tak je třeba uvažovat jako množinu, obsahující jak technicko-právní základ tak i čistě právní rámec ve smyslu právních norem.

Internetové právo se tak, ve své čistě hrubé podobě, vyvinulo s ohledem na potřeby společnosti, která vstupuje do právních jednání v prostředí internetu, uzavírá smlouvy a podniká za použití tohoto média. Ačkoli z hlediska hmotného práva se povětšinou jedná o typové smlouvy, které jsou uzavírány on-line, dle mého názoru je třeba na ně uplatňovat poněkud jiné principy, a to zejména s ohledem na obecné vymezení právního úkonu. Vždyť ztotožnit osobu na internetu není nikterak jednoduchým úkolem. *„Překážkou jsou především předpisy na ochranu telekomunikačního tajemství a na ochranu osobních údajů a technická náročnost a nespolehlivost takového zjištění. Takový postup bude také velmi neefektivní.“*[7]. V této souvislosti se jeví podstatným odkázat na náleze[8] Ústavního soudu České republiky, publikovaný pod spisovou značkou Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011. Zmiňovaný náleze zasáhl do právního řádu České republiky tak, že zrušil ustanovení § 97 odst. 3 a § 97 odst. 4 zákona č. [127/2005](#) Sb. o elektronických komunikacích. Předmětná norma ukládala provozovatelům těchto služeb *„uchovávat provozní a lokalizační údaje koncových uživatelů služby (sem patří IP adresa koncové stanice, údaje o uskutečněných připojeních)“*[9]. Se zrušením těchto ustanovení tak přestala existovat zákonná povinnost uchovávat po stanovenou dobu demonstrativně uvedené údaje, tudíž ztotožnit subjekt jednající on-line je více než obtížné, ne-li nemožné, což jednoznačně přinese nemalé problémy nejen při vyvození odpovědnosti při porušování práva (příkladmo při neoprávněném užití autorských děl na internetu), ale také při kontraktačním procesu.

Ve smyslu výše uvedeného odstavce objektivně vyvstává otázka platnosti smluv, uzavřených v prostředí internetu. Pokud je totiž podrobíme zkoumání z hlediska náležitostí právních úkonů, dostaneme se do velmi svízelné situace už s ohledem na smluvní strany, neboť ztotožnit fakticky jednajícího spotřebitele nebude nikterak jednoduché.

K on-line právnímu úkonu je třeba také ještě v krátkosti dodat, že je velmi diskutabilní, zda kliknutí myši, zatržení souhlasu s podmínkami a následné potvrzení tlačítkem „ok“, je opravdu projevem vůle, zda taková činnost není provedena žertem, nebo pod nátlakem (ať už se jedná o vis absoluta či compulsiva). Je také otázkou zda jednající osoba je v dostatečném rozsahu způsobilá k právním úkonům, neboť je jistě možné, aby takto jednala například osoba nezletilá, dítě, či osoba omezená a fortiori zbavená způsobilosti k právním úkonům. V tomto směru se jeví aktuální platná a účinná právní úprava nedostatečnou a je třeba tedy dané řešit.

Závěrem

Je jistě nesporné, že současná společnost je moderními technologiemi výrazně zasažena, důsledkem této situace je skutečnost, kdy většinu svých potřeb uspokojujeme on-line, a to ať už se jedná o běžnou sociální komunikaci či uzavírání běžných smluv. V této souvislosti jsme tak nevědomky dali vzniknout novému, byť prozatím horizontálnímu právnímu odvětví s nejasně vymezenými hranicemi. Internetové právo jistě zaslouží výraznější pozornost ze strany odborné veřejnosti, ať už se jedná o náhled právních praktiků či vědecko-právní obce. S ohledem na právní jistotu recipientů právních

norem je třeba započít s konstrukcemi, které umožní, bez větších problémů, běžnému resp. průměrnému spotřebiteli činit právní úkony v prostředí internetu, a dále také ztotožnitelnost jednotlivých jednajících osob. Jistě, stále je třeba mít na zřeteli právo na soukromí a ochranu telekomunikačního tajemství, ovšem jsou jistě představitelné alternativy, kdy by mohly být běžně dostupné technologie, například na bázi elektronického podpisu, specifického elektronického kódu - vydaného fyzické osobě proti její žádosti, které by této umožňovaly činit právní úkony.

Právo by jistě mělo být systémem odrážejícím a reflektujícím aktuální potřeby společnosti. Je sice pravdou, že pokud se jedná o moderní technologie, není, a ani nemůže být, právo natolik flexibilní, avšak se zrodem nové společenské potřeby, by se mělo snažit tuto podchytit a snažit se tak společnosti poskytnout v tomto ohledu dostatečný komfort a právní jistotu.

Eduard Belšán

-----
[1] V rámci textu je pro lepší orientaci vždy pojem firmy v ekonomickém smyslu označen malým počátečním písmenem, právní institut Firmy resp. obchodní firmy naproti tomu bude značen s velkým počátečním písmenem

[2] JUDr. Petra Jánošíková., IN JUDr. Ivan Tomažič., *Ekonomie pro právníky*. Plzeň : Aleš Čeněk 2003, 191s. ISBN 80-86473-36-8

[3] Viz. §2 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník

[4] Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. *Kurs obchodní ho práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5 vydání. Praha : C.H.Beck, 2007, 5 s.

[5] Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. *Kurs obchodní ho práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5 vydání. Praha : C.H.Beck, 2007, 9 s.

[6] Knapp, V.: *Teorie práva*, 1. Vydání. Praha, C.H.Beck 1995. 148s. ISBN 80-7179-028-1

[7] JUDr. CÍSAŘOVÁ, Zuzana., *Pasivní legitimace (host) providerů v případech porušování autorských práv na internetu a rozsudky L'oréal/Ebay a Scarlet/Sabam* IN KRÍŽ, Jan. a kol., *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových.*, Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2011., 74s., ISBN 978-80-87146-56-9

[8] Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011

[9] JUDr. CÍSAŘOVÁ, Zuzana., *Pasivní legitimace (host) providerů v případech porušování autorských práv na internetu a rozsudky L'oréal/Ebay a Scarlet/Sabam* IN KRÍŽ, Jan. a kol., *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových.*, Praha : Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta., 2011., 74s., ISBN 978-80-87146-56-9

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)